

Gäller för: Mottagning sexuella övergrepp

Giltig från: 2026-01-28

Innehållsansvar: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Giltig till: 2028-01-28

Granskad av: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Godkänd av: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Barn som anhöriga

Lokal anpassning till Regional Medicinsk Riktlinjer Barn som anhöriga

Syfte

Syftet med rutinen är att vara ett stöd för vårdpersonal i att kunna erbjuda information, råd och stöd till barn som anhöriga i vår verksamhet. Rutinen ska vara väl känd och etablerad i verksamheten för att all personal ska ha ett likvärdigt tillvägagångssätt.

Huvudbudskap

Barn som anhöriga ska uppmärksammas och ge information, råd och stöd vid sjukdom, funktionsnedsättning eller annat tillstånd hos en anhörig för att förebygga ohälsa hos barnet.

Bakgrund

När en förälder eller annan närstående vuxen har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning, har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, har ett skadligt bruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller har utsatts för våld eller andra övergrepp ska medarbetare i vården särskilt beakta barnets behov av information, råd och stöd enligt [hälso- och sjukvårdslagen \(Kap. 5, 7 §\)](#) samt [Barnkonventionen](#).

Lagstiftningen anger inte diagnoser utan det är förälders, annan vuxens eller syskons missbruk, sjukdom, våldsutsatthet eller

skadas eventuella inverkan på barnet nu och i framtiden som avgör huruvida barnet omfattas av 5 kap.7§ HSL. Exempel:

- Barn som bevittnat eller upplevt våld eller andra övergrepp är en nyligen tillagd grupp som har rätt till information, råd och stöd. Från och med 2021 är det också att betrakta som ett brott om ett barn upplevt våld i nära relationer.
Förtydligande av begrepp och definitioner
- Med barn avses personer upp till 18 år.
- Barn i samhällsvård, barn till frihetsberövade föräldrar, barn med funktionsnedsättning och barn med flyktingbakgrund är särskilt sårbara och ska ägnas särskild uppmärksamhet.
- Med ”förälder eller annan vuxen” avses biologisk förälder, styvförälder, adoptivförälder eller familjehemsförälder och andra viktiga vuxna runt barnet och dess familj.
- I Västra Götalandsregionens verksamheter inkluderas även ett barn som har syskon med våldsutsatthet. Syskon uppmärksammas på samma sätt som anges i 5 kap.7 § HSL. När ”förälder eller annan vuxen” benämns i detta dokument innefattar det även syskon.

Ansvarsnivåer

Verksamhetschefen ansvarar för att:

- Det upprättas skriftliga rutiner där det tydligt framgår vem som ansvarar för vad.
- Möjliggör för medarbetare att ta del av relevanta kompetenshöjande insatser.
- Att uppföljning och utvärdering av verksamhetens rutiner regelbundet genomförs.
- Möjliggör samverkansformer mellan hälso- och sjukvården, kommun och idéburna organisationer.

Enskilda medarbetare ansvarar för att:

- Alltid uppmärksamma om patienten har barn nära sig

- Kartlägga barnets informationsbehov och behov av råd och stöd och vid behov erbjuda detta eller hänvisa vidare.
- Dokumentera i journal vad som är gjort och vad som återstår.
- Följa upprättade rutiner och vid behov påkalla översyn.
- Påtala avvikelse från bestämmelsen eller rutin i aktuellt system.
- Samverka inom den egna förvaltningen och med andra aktörer.
- Följa rutiner vid misstanke om att barn far illa.

Uppmärksamma och bedöma

Under nybesök efterfrågar behandlaren om patienten har barn, eller om det finns andra barn i patientens närhet, och frågar om hur vårdnad och umgänge ser ut.

Enligt barnkonventionen ska man vid alla åtgärder som rör barn, i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Därför måste både omständigheterna runt barnet och barnets egna förutsättningar vägas in när barnet får information, råd och stöd. Hänsyn ska tas till barnets ålder, mognad, individuella behov och familjens resurser. Samtalsklimatet i familjen och hur föräldrarna och andra vuxna klarar av att förhålla sig till situationen har stor betydelse. Särskilt viktigt blir också att bedöma skydd och säkerhetsaspekter för barnet och en eventuellt våldsutsatt omsorgsperson till barnet.

Vårdens bedömningar av barnets och familjens behov måste utgå från en samlad bild av hur situationen och förutsättningarna i familjen och dess nätverk ser ut just nu.

Som stöd i bedömningen kan du ställa följande frågor:

- Har barnet själv uttryckt behov av information eller annat stöd?

- Har föräldern själv eller annan vuxen i barnets närhet förutsättningar att ge detta?
- Behöver föräldern ytterligare råd och stöd?
- Har barnet eller familjen behov av andra stödinsatser?
- Vilka stödinsatser har familjen idag?
- När det gäller barn vars närstående har en kontakt på Mottagning sexuella övergrepp behöver man särskilt beakta om information till barnet kan medföra risker för barnet eller någon annan i familjen.

Information, råd och stöd

Begreppen information, råd och stöd kan vara snarlika åtgärder och det är inte alltid möjligt eller nödvändigt att skilja dem åt. Bra information och goda råd kan ha en stödjande effekt på samma sätt som gott stöd kan ha en behandlande effekt. Barnet har utifrån ålder och mognad rätt till delaktighet och inflytande. Information och stöd till de vuxna i barnets närhet kan i vissa fall vara tillräckligt för att barnet ska få den information och det stöd som behövs. Ibland kan föräldern avböja nödvändig information och stöd för sitt barn. Det kan bero på olika saker, men oavsett skäl ska den ansvarige behandlaren arbeta motiverande med föräldern med fokus på barnets behov. Det finns på mottagningen skriftlig information och broschyrer riktade till föräldrar och vuxna att dela ut och tala om.

Vid allvarliga händelser varierar föräldrarnas mående och föräldraförmåga över tid och barnets reaktioner varierar därefter. Behovet av, och möjligheten till information, råd och stöd kan därför behöva anpassas över tid och inte bara erbjudas vid ett tillfälle.

Behandlaren ansvarar för att prata med klienten om barnets rätt till information som anhörig samt att följa upp hur informationen mottagits. Information, råd och stöd kan ges på olika vis;

1. Genom att uppmärksamma barnets behov av information och stötta de vuxna i barnets närhet i hur de kan gå till väga i sin och barnets situation.
2. Genom att använda sig av och dela ut informationsbroschyrer om barns rätt som anhörig, rätt till information och stöd.
3. Kunna hänvisa till samhällets resurser, hemsidor, chattforum m m.
4. En utgångspunkt kan vara att erbjuda barnet en möjlighet att berätta om sin situation och de frågor barnet bär på, vilket kan ske på plats eller via digitala besök.
5. Genom att erbjuda patientens barn att besöka MSÖ, i syfte att kunna lyssna in barnets behov och ge information och stöd vid behov. Besöket kan handla om att barnet visas runt i lokalerna och görs delaktig i det som sker när föräldern är på samtal/grupp om så är lämpligt.

Observera att vid misstanke om att barn far illa ska alltid en orosanmälan till socialtjänsten göras enligt rutin. Här hittar du stöd för att uppmärksamma och anmäla misstanke om att barn far illa. [Orosanmälan gällande barn och unga och barn under 18 år som far illa eller riskerar att fara illa inklusive barn som har bevittnat/upplevt våld Orosanmälan gällande barn och unga \(vgregion.se\)](#)

KVÅ-koder

DU055

Samtal med vuxen patient om minderårigas behov och möjlighet till stöd. Avser situationer enligt 5 kap 7§ hälso- och sjukvårdslagen då minderårigt barns förälder eller annan vuxen som barnet varaktigt bor hos har en psykisk/fysisk sjukdom/funktionsnedsättning, substansmissbruk eller utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Detsamma gäller om barnets förälder eller

någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med
oväntat avlider.

DU056

Samtal med vuxen patient och berörd minderårig om barnets
situation och behov. Information, råd och stöd genom samtal
enligt Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap 7§ med barn och förälder
eller annan vuxen som barnet varaktigt bor hos.

DU057

Samtal med minderårig vars förälder är patient om den
minderårigas situation och behov. Åtgärden innebär information,
råd och stöd enligt Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap 7§ genom
samtal med barn (utan närvaro av förälder eller annan vuxen som
barnet varaktigt bor hos). Samtycke behöver inte inhämtas av
båda vårdnadshavarna, då samtalet är av informativ karaktär.
Lämplighet behöver dock bedömas.

Uppföljning

Uppföljning av denna riktlinje på verksamhetsnivå sker genom:

- Att verksamheten har en funktion som följer upp att barn
som anhöriga uppmärksammas enligt rutin, förslagsvis
utsett barnrättsombud.
- Barn som anhöriga lyfts på nybesökskonferenser och
behandlingskonferenser.
- Genom att den lokala rutinen går igenom i arbetsgruppen
en gång om året.
- Vid nyanställning skall rutinen ingå vid introduktion av ny
medarbetare.

Relaterade dokument

[RMR Barn som anhöriga](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Mottagning sexuella övergrepp

Innehållsansvar: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Granskad av: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Godkänd av: Mats Leffler, (matle), Verksamhetschef

Dokument-ID: RHS9926-1306825477-93

Version: 1.0

Giltig från: 2026-01-28

Giltig till: 2028-01-28